

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ**

IŠVADA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS NESĄŽININGOS PREKYBOS PRAKTIKOS ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTŲ TIEKIMO GRANDINĖJE DRAUDIMO ĮSTATYMO (TOLIAU – NPPDĮ PROJEKTAS) (TAP NR. 20-1716(3) (TAIS NR. 20-5016(5), LIETUVOS RESPUBLIKOS MAŽMENINĖS PREKYBOS ĮMONIŲ NESĄŽININGŲ VEIKSMŲ DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. XI-626 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 9-1, 11, 12, 14, 15 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 9-3, 9-4 STRAIPSNIAIS IR PRIEDU ĮSTATYMO (TOLIAU – MPĮNVDĮ PROJEKTAS) (TAP NR. 20-1717(3) (TAIS NR. 20-5015(5), LIETUVOS RESPUBLIKOS ATSISKAITYMO UŽ ŽEMĖS ŪKIO PRODUKCIJĄ ĮSTATYMO NR. VIII-1422 2, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13 IR 14 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO (TOKIAU – AŽŪPI PROJEKTAS) (TAP NR. 20-1718(3) (TAIS NR. 20-5012(5) IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 179 IR 589 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO (TAP NR. 20-1719(3) (TAIS NR. 20-5010(5) PROJEKTŲ IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO, KURIUO ŠIE ĮSTATYMŲ PROJEKTAI SIŪLOMI TEIKTI LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMUI, PROJEKTO (TAP NR. 20-1715(3) (TAIS NR. 20-5007(5) (TOLIAU KARTU – TEISĖS AKTŲ PROJEKTAI)

2021-02-02 Nr.NV-229

Vilnius

Įvertinus teisės aktų projektus, patikslintus pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2021 m. sausio 11 d. išvadoje Nr. NV-50 pateiktas pastabas ir pasiūlymus, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Pakartotinai pažymime, jog aktualia lieka Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2020 m. spalio 19 d. išvados Nr. NV-2845 26 punkto pirmojoje pastraipoje išdėstyta pastaba.

2. Tarpusavyje derintinos NPPDĮ projekto 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto a papunkčio ir 2 punkto a papunkčio bei AŽŪPI projekto 3 straipsniu keičiamo Lietuvos Respublikos atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatymo (toliau – AŽŪPI) 5 straipsnio 2 dalies nuostatos tuo aspektu, kad NPPDĮ projekte numatoma, jog kitų žemės ūkio ir maisto produktų, už kuriuos atsiskaitoma turėtų būti per 30 d. terminą, sąrašą tvirtintų *Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija*, tuo tarpu AŽŪPI projekte numatoma, kad šį sąrašą tvirtintų *Lietuvos Respublikos Vyriausybė įgaliota institucija*, t. y., galimybė sąrašą tvirtinti pačiai Lietuvos Respublikos Vyriausybei nenumatoma.

Priklausomai nuo to, kuris iš dėstymo būdų bus pasirinktas, atitinkamai turėtų būti koreguojama įstatymų projektų aiškinamajame rašte pateikta informacija apie siūlomam teisiniam reguliavimui įgyvendinti reikalingus parengti teisės aktus.

3. NPPDĮ projekto 5 straipsnio 2 dalyje numatoma, kad: „*Vertinant, ar žemės ūkio ir maisto produktai tinkami ar netinkami būti priskirti prie greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų, turi būti atsižvelgiama į jų pobūdį ir (ar) požymius, taip pat gali būti atsižvelgiama ir į tų produktų numatomą paskirtį*“. Atkreiptinas dėmesys, kad sąvoka *perkamos–parduodamos žemės ūkio produkcijos pobūdis* apibrėžta AŽŪPI 2 straipsnio 7 dalyje, tuo tarpu termino *žemės ūkio ir maisto produkto požymis* turinys nėra aišku, todėl tiek rengiant poįstatyminius teisės aktus, tiek praktikoje siekiant produktus priskirti greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų kategorijai gali kilti keblumų dėl šios nuostatos taikymo. Be to, vertinant sąvokos *perkamos–parduodamos žemės ūkio produkcijos pobūdis* turinį ir įstatymų projektų aiškinamajame rašte pateiktą paaiškinimą, kaip turėtų būti suprantamas *žemės ūkio ir maisto produkto požymis*, manytina, kad pirmosios sąvokos turinys galimai apimtų ir produkto požymius. Atsižvelgiant į tai kas išdėstyta, teisėkūros aiškumo tikslu siūlytina arba NPPDĮ projekte apibrėžti sąvoką *žemės ūkio ir maisto produkto požymis*, arba šio termino apskritai atsisakyti, t. y., produktus greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų kategorijai priskirti atsižvelgiant tik į jų pobūdį ir paskirtį. Atkreiptinas dėmesys, kad nustatant kitas, nei aptartosios tiesiogiai AŽŪPI, žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutarties tipines sąlygas (AŽŪPI 4 straipsnio 2 dalis), taip pat nustatant, ar žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutarties sąlyga ir (arba) komercinė praktika yra nesąžininga žemės ūkio produkcijos pardavėjo atžvilgiu (AŽŪPI 13 straipsnio 2 dalies 2 punktas), turi būti atsižvelgiama į perkamos–parduodamos žemės ūkio produkcijos pobūdį, t. y., šiais atvejais toks kriterijus, kaip šios produkcijos požymis, neminimas.

Be to, atkreiptinas dėmesys, kad pagal pateiktą NPPDĮ projekto 5 straipsnio 2 dalies redakciją, būtų neaišku, kokiais atvejais, sprendžiant dėl produkto priskyrimo greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų kategorijai, turėtų būti atsižvelgiama tik į produkto pobūdį, požymį ar paskirtį, o kokiais atvejais į visus jų kartu. Siūlytina arba tai konkrečiai atskleisti NPPDĮ projekte, arba numatyti, kad atliekant vertinimą turėtų būti atsižvelgiama į visas šias produkto ypatybes. Kaip teisiškai ydinga vertintina ir formuluotė „*gali būti atsižvelgiama [į produkto paskirtį]*“, nes nėra aišku, kuomet šia galimybe viešojo administravimo subjektas turėtų naudotis, nuo kokių aplinkybių tai priklausytų.

Analogiškai pastebėjimai taikytini ir AUŽPI projekto 3 straipsniu keičiamo AŽŪPI 5 straipsnio 2 daliai.

4. NPPDĮ projekto 5 straipsnio 3 dalyje teiginį „*Vyriausybė arba jos įgaliota (-os) institucija (-os)*“ siūlytina keisti teiginiu „*Vyriausybė arba jos įgaliota institucija*“. Atkreiptinas dėmesys, kad vienaskaitos formos vartojimas neriboja galimybės Lietuvos Respublikos Vyriausybei esant poreikiui įgalioti ne vieną, o kelias atsakingas institucijas.

Be to, nesuprantama, kodėl numatoma, kad žemės ūkio ir maisto produktų priskyrimo prie greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų tvarkos aprašą galėtų tvirtinti tiek pati Lietuvos Respublikos Vyriausybė, tiek pavesti tai daryti kitai institucijai, tuo tarpu pagal AŽŪPI projekto 3 straipsniu keičiamo AŽŪPI 5 straipsnio 3 dalį, tvarkos aprašą, kuriuo remiantis būtų atrenkama žemės ūkio produkcija, už kurią turėtų būti atsiskaitoma per 30 kalendorinių dienų nuo jos gavimo dienos arba atsiskaitoma dalimis, tvirtintų tik Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Atsižvelgiant į tai, kad tai yra labai panašaus pobūdžio visuomeniniai santykiai, manytina, kad ir jų teisinis reguliavimas turėtų būti to paties lygmens (tai galėtų būti daroma netgi ir vienu teisės aktu, t. y., abiejų rūšių produktų priskyrimas atitinkamai kategorijai galėtų būti aptartas viename tvarkos apraše).

Taip pat pastebėtina, kad NPPDĮ projekto 5 straipsnio 3 dalyje nėra atskleista, kokiam viešojo administravimo subjektui būtų pavesta pagal patvirtintus kriterijus priskirti produktus greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų kategorijai, t. y., sudaryti tokių produktų sąrašą.

5. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal į NPPDĮ projekto 21 straipsnio 2 dalį ir MPĮNVDĮ 13 straipsniu keičiamo Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių įstatymo 12 straipsnio 1 dalį, už NPPDĮ projekto 4 straipsnio 1 dalyje nurodytų draudžiamų nesąžiningos prekybos praktikos veiksmų taikymą administracinę atsakomybę Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) nustatyta tvarka būtų traukiami tiek šių įmonių vadovai, tiek pačioms įmonėms būtų taikomos ekonominės sankcijos (iki 0,7 proc. praėjusių metų pardavimo pajamų). Tuo tarpu, jeigu NPPDĮ projekto 4 straipsnio 1 dalyje nurodytus draudžiamus nesąžiningos prekybos praktikos veiksmus taikytų kiti ūkio subjektai, ANK nustatyta tvarka būtų baudžiami tik šių ūkio subjektų vadovai, t. y., patiems ūkio subjektams ekonominės sankcijos nebūtų taikomos. Kyla pagrįstų abejonių, ar tokio teisiniu reguliavimu nebūtų pažeidžiamas konstitucinis asmenų lygiateisiškumo principas, t. y., abejotina, ar tarp mažmeninės prekybos įmonių ir kitų ūkio subjektų yra tokio pobūdžio skirtumų (ypač tuo atveju, kai tų ūkio subjektų generuojamos pajamos yra panašaus ar netgi didesnio masto nei mažmeninės prekybos įmonės), kurie tokį taikytinų sankcijų diferencijavimą darytų objektyviai pagrįstą.

6. AŽŪPI projekto 3 straipsniu keičiamo AŽŪPI 5 straipsnio 2 dalyje numatoma, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintais kriterijais, atrinktų produktus, už kuriuos turėtų būti atsiskaitoma ne vėliau kaip per 30 d. terminą arba atsiskaitoma dalimis, neviršijant bendro 60 d. termino. Nėra aišku, kodėl siūloma nustatyti teisinį reguliavimą, kuriuo remdamasi valstybė nustatytų ne tik maksimalius atsiskaitymo už įgytą produkciją terminus, bet ir imtųsi reguliuoti, už kuriuos produktus gali būti atsiskaitoma dalimis. Taip pat neaišku, kodėl toks privalomas dalinis atsiskaitymas nėra numatomas greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų kategorijai.

Kadangi nėra pateikta tokio siūlomo teisinio reguliavimo argumentacija, nėra įmanoma įvertinti jo teisėtumo ir pagrįstumo. Siūlytina įsivertinti, ar toks teisinis reguliavimas nėra perteklinis, t. y., ar dėl dalinio atsiskaitymo, neviršijant maksimalaus galimo atsiskaitymo termino, negalėtų susitarti pačios pirkimo-pardavimo sutarties šalys be atskiro valstybės įsikišimo.

7. AŽŪPI projekto 3 straipsniu keičiamo AŽŪPI 5 straipsnio 4 dalyje aptariamai terminai, per kuriuos turi būti įkainota patiekta atskirų rūšių žemės ūkio produkcija. Įstatymų projektų aiškinamajame rašte pateikta informacija tik apie tai, kodėl atskirai žemės ūkio produkcijos rūšiai pasirinktas būtent toks įkainojimo terminas, tačiau nepateikta jokių paaiškinimų, kodėl apskritai reikalinga įstatymo lygmeniu aptarti žemės ūkio produkcijos įkainojimo terminus, t. y., kodėl būtų žalinga dėl patiekto produkcijos įkainojimo terminų tiesiog leisti susitarti patiems šios produkcijos pardavėjams ir pirkėjams.

Taip pat, atsižvelgiant į įstatymų projektų aiškinamajame rašte pateiktą argumentaciją, kyla klausimas, kodėl ūkinių gyvūnų įkainojimo trukmei siūloma nustatyti būtent 2 darbo dienų, o ne trumpiausią – 1 darbo dienos, terminą.

Be to, atsižvelgiant į AŽŪPI 2 straipsnio 16 dalyje apibrėžtą sąvoką *žemės ūkio produkcijos įkainojimo trukmė*, siūlytina AŽŪPI projekto 3 straipsniu keičiamo AŽŪPI 5 straipsnio 4 dalyje vietoj sąvokos *žemės ūkio produktai* vartoti sąvoką *žemės ūkio produkcija*.

Teisės grupės vyresnysis patarėjas

Ramutis

Prišmantas

Ramutis Prišmantas, tel. +370 706 63792, mob. +370 698 42314, el. p. ramutis.prismantas@lrv.lt